

Huiselijke Boomkruipers

Een 'warme' slaappleats

Dook en ik kennen elkaar al heel lang en puur toevallig zijn we allebei ook nogal geoccupeerd met vogels. Hij woont in Bergen en ik in IJmuiden, dus heel veel zien we elkaar niet, maar toen hij een lezing gaf in 'De Hoep' was dat een goed moment om elkaar weer even te zien. Het ging over Boomkruipers die, hangend aan de pui van huizen in Bergen, de nacht doorbrachten. Dat gedrag was nog niet bekend van deze soort. Reden voor mij om te kijken of dat in mijn directe omgeving ook het geval was. Wat bleek: in Velsen doen ze het ook.

■ Fred Hopman

Een gebruikte **OVERNACHTINGSPLAATS** met poepsporen. Foto: Fred Hopman

Aangezien Bergen een groene omgeving heeft en grote huizen met veel tuin leek dit soort biotoop het meest aantrekkelijk voor de urbane Boomkruiper of 'Puikruiper'. Velsen-Zuid voldeed ook aan dit signalement en een inventarisatie aldaar leverde een tiental locaties op waar de Boomkruipers van de pui gebruik maakten. De poepsporen aan de pui

waren eenvoudig te vinden. De bewoners van deze wijk heb ik allemaal schriftelijk op de hoogte gesteld van dit fenomeen en daarbij toestemming gevraagd om 's avonds de tuin te mogen betreden en met een zaklantaarn de pui te bekijken. Op één locatie na werd er zeer positief gereageerd en wilden de bewoners graag op de hoogte blijven van

de resultaten. Het streven was één tot enkele malen per maand 's avonds een telling te doen en dit een jaar rond vol te houden.

De Boomkruipers gaven de voorkeur aan overhangende puntdaken waaronder in de uiterste punt één of meerdere exemplaren de nacht konden doorbrengen; een plek van luwte en warmtelekkage.

In IJmuiden is een grote verscheidenheid aan huizen en bij nadere inspectie bleken ook daar een aantal geschikte locaties voor overnachtende 'Puikruipers' te zijn. Ook hier het liefst onder een puntdak met toegankelijk metselwerk. Geverfd hout en geleverde stenen waren te glad en maakten de punt ontoegankelijk. Een aantal forse bomen in de directe omgeving als aanvliegroute was een tweede factor. Zo werd ook in IJmuiden een tiental locaties ontdekt.

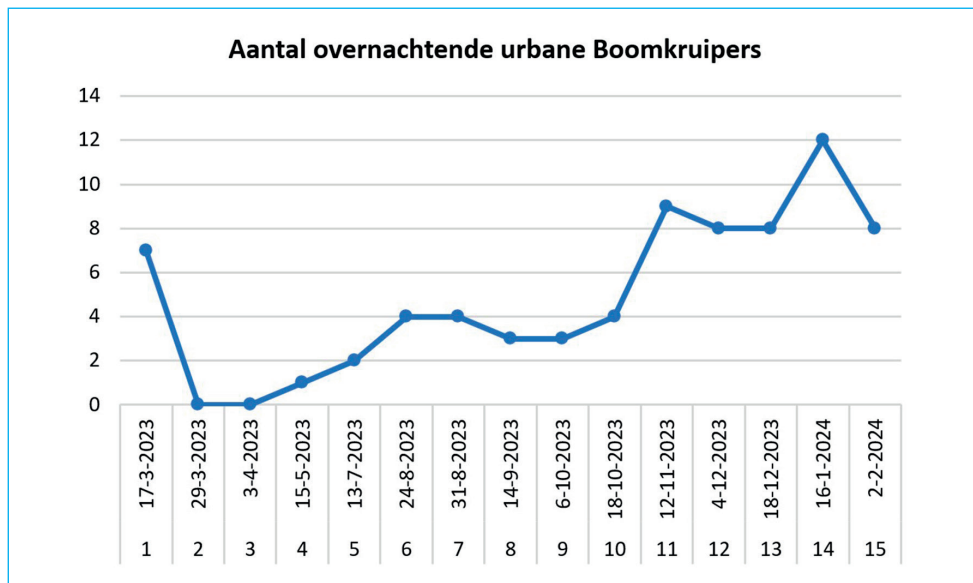
Tellingen

Vanaf 17 maart 2023 tot 2 februari 2024 heb ik 15 tellingen verricht waarbij ik in totaal 73

slapende Boomkruipers heb waargenomen.

De verwachting was dat het aantal slapers in het broedseizoen gering zou zijn en dat het aantal daarna zou toenemen met het dalen van de temperatuur. Volgens de criteria van Sovon loopt het broedseizoen van de Boomkruiper van 15 februari tot 20 juni. Aangezien ze de luwte opzoeken om energie te sparen was de verwachting dat ze, indien aanwezig, een slaapplek uit de wind uitzoeken.

De eerste telling op 17 maart begon goed met zeven slapende exemplaren. De minimumtemperatuur was 7,2 °C, de wind was zuidelijk, twee Beaufort. Een exemplaar sliep op een zuidelijk gerichte locatie, de andere slapers sliepen op andere windrichting gerichte slaapplekken. De volgende twee tellingen in maart en april leverden, ondanks lage temperaturen, een nul-telling op. Half mei werd één slaper gezien op een naar het noorden gerichte pui. De minimumtemperatuur was toen 8,5 °C en de wind twee Beaufort noordwest. Juli leverde met

Aantal **OVERNACHTENDE** urbane Boomkruipers

Drie slapende **BOOMKRUIPERS** in de nok. Foto: Jelle van der Helm

een telling twee Boomkruipers op die aan een oost- en aan een westkant zaten terwijl de wind zuidwest was bij een temperatuur van minimaal 13,1°C. Twee tellingen in augustus leverden twee maal vier slapers op, vijf van de acht sliepen uit de wind. September en oktober leverden samen tien overnachtingen op, waarbij zeven van de tien voor de lijzijde kozen. De telling in november leverde negen waarnemingen op, waarvan er vijf een oostkant opzochten bij een zuidenwind. Op 4 en 18 december bleef de teller staan op twee maal acht exemplaren, de wind was matig oost tot zuidoost en elf van de zestien slapers hadden de lijzijde opgezocht. Half januari ging het aantal omhoog naar 12, die alle 12 uit de zuidwestenwind zaten. Twee februari was het aantal weer terug gevallen naar acht overnachters, die alle acht niet in de wind zaten.

De hypothese dat het aantal overnachters na het broedseizoen zou gaan oplopen, wordt met deze kleine telling dus bevestigd. Vermeld dient te worden dat bij bijna alle tellingen de windkracht tussen de een en drie was, gemiddeld amper twee Beaufort en de

temperatuur, meestal boven het nulpunt bleef. De eerste indruk van de slaappleatskeuze, bij deze kleine aantallen, neigt naar een plekje uit de wind. Ruim driekwart van de 'Puikruipers' leek dit gedrag te vertonen. Mogelijke andere factoren zoals aangrenzende bomen en de mate van warmtelekage bij het dak kunnen bijgedragen hebben aan de keuze van de slaappleats. Het is in ieder geval de moeite waard om dit gedrag te blijven volgen.

Tot slot

Dit nog vrij onbekende gedrag van Boomkruipers voegt een interessant facet toe aan de gedragingen van stadsvogels. In tegenstelling tot de mezen, die intolerant zijn naar soortgenoten die hun slaappleats of nestkast willen delen, profiteren de Boomkruipers van elkaars aanwezige lichaamswarmte en kunnen er meerdere exemplaren op een kluitje in een nok aangetroffen worden. Misschien een leuke uitdaging om eens in de eigen buurt rond te kijken of dit gedrag ook vlakbij huis is waar te nemen.